

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 2.9.2009
COM(2009) 447 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΕΠΑΝΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ**

{COM(2009) 456 τελικό}
{SEC(2009) 1127}
{SEC(2009) 1128}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΑΝΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1.1. Πολιτικό πλαίσιο

Από την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ¹ το 1999, η ΕΕ προσπαθεί να καθιερώσει ένα **κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου (ΚΕΣΑ)**, κύριος στόχος του οποίου είναι η σταδιακή σύγκλιση σε θέματα ασύλου σε όλη την ΕΕ, με τη θέσπιση ελάχιστων κοινών κανόνων, την καθιέρωση κοινής διαδικασίας ασύλου και ενιαίου καθεστώτος, καθώς και με την ενίσχυση της πρακτικής συνεργασίας. Στο πλαίσιο της εκπόνησης του ΚΕΣΑ, η Επιτροπή τόνιζε πάντοτε ότι η ΕΕ πρέπει να μεριμνά περισσότερο για την επανεγκατάσταση των προσφύγων από τρίτες χώρες, η οποία πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της γενικότερης πολιτικής της ΕΕ για το άσυλο.

Σύμφωνα με το **πρόγραμμα της Χάγης**², η Επιτροπή εξέδωσε τον Σεπτέμβριο του 2005 μια **ανακοίνωση σχετικά με τα περιφερειακά προγράμματα προστασίας**³ (ΠΠΠ), που θα εκπονηθούν σε συνεργασία με επιλεγμένες τρίτες χώρες ώστε να ενισχυθεί η προστασία των προσφύγων σε ορισμένες περιοχές του κόσμου. Στην ανακοίνωση τονίζεται ότι η επανεγκατάσταση θα πρέπει να κατέχει κεντρικό ρόλο κατά την παροχή συνδρομής στις χώρες αυτές. Τα δύο ΠΠΠ που εφαρμόζονται επί του παρόντος στην Τανζανία, αφενός, και στην Ουκρανία, τη Λευκορωσία και τη Δημοκρατία της Μολδαβίας, αφετέρου, περιλαμβάνουν και τα δύο το στοιχείο της επανεγκατάστασης.

Το νέο **Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων**⁴ (ΕΤΠ ΙΙΙ), το οποίο άρχισε να λειτουργεί το 2008, παρέχει οικονομική συνδρομή για την επανεγκατάσταση των προσφύγων από τρίτες χώρες στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Από τις εκτεταμένες διαβουλεύσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς για τις πολιτικές ασύλου, που ξεκίνησαν με τη δημοσίευση, τον Ιούνιο του 2007, της **πράσινης βίβλου για το μέλλον του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ)**⁵, προέκυψε ότι αναγνωρίζεται ευρέως ο κεντρικός ρόλος που πρέπει να κατέχει η επανεγκατάσταση στις εξωτερικές πολιτικές ασύλου της ΕΕ, καθώς και ότι θα ήταν εξαιρετικά επωφελής η αναβάθμιση της συνεργασίας σε θέματα επανεγκατάστασης μεταξύ των κρατών μελών, της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και των ΜΚΟ. Κατόπιν αυτού, στο **σχέδιο πολιτικής για το άσυλο**⁶, που ενέκρινε στις 17 Ιουνίου 2008, η

¹ ΕΕ C 340 της 10.11.1997.

² ΕΕ C 53 της 3.3.2005, σ. 1.

³ COM (2005) 388 τελικό.

⁴ Απόφαση αριθ. 573/2007/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Μαΐου 2007, σχετικά με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων, για την περίοδο 2008 έως 2013 (ΕΕ L 144 της 6.6.2007, σ. 1).

⁵ Πράσινη Βίβλος σχετικά με το μέλλον του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (COM (2007) 301).

⁶ Σχέδιο πολιτικής για το άσυλο - Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της προστασίας σε όλη την ΕΕ, COM(2008)360 τελικό.

Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επανεγκατάσταση θα πρέπει να αναπτυχθεί και να επεκταθεί περαιτέρω με τη θέσπιση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού προστασίας, που θα χρησιμοποιεί η ΕΕ για να καλύπτει τις ανάγκες προστασίας των προσφύγων σε τρίτες χώρες και να δείχνει την αλληλεγγύη της προς τις τρίτες χώρες πρώτου ασύλου.

Το **ευρωπαϊκό σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο**⁷ ανέφερε, μεταξύ των νέων πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν για να ολοκληρωθεί η καθιέρωση ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία ώστε να εξασφαλίζεται καλύτερη προστασία για τους ανθρώπους που βρίσκονται εκτός του εδάφους της ΕΕ, ιδίως «σημειώνοντας πρόοδο σε οικειοθελή βάση προς την κατεύθυνση της επανεγκατάστασης στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσώπων που βρίσκονται υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες».

Στις 18 Φεβρουαρίου 2009, η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση για τη δημιουργία **Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο**⁸ (EASO), που θα παρέχει ένα διαρθρωτικό πλαίσιο για τις δραστηριότητες πρακτικής συνεργασίας στον τομέα του ασύλου, ιδίως για τις δραστηριότητες που συνδέονται με την επανεγκατάσταση.

1.2. Επανεγκατάσταση - βασικά χαρακτηριστικά

Η επανεγκατάσταση σε τρίτη χώρα είναι **μία από τις τρεις λεγόμενες "βιώσιμες λύσεις"** για τους πρόσφυγες· είναι καθοριστικής σημασίας, δεδομένου ότι προσφέρει διέξοδο στους πρόσφυγες εκείνους για τους οποίους δεν υπάρχει άλλη βιώσιμη λύση. Η επανεγκατάσταση πραγματοποιείται κατά κανόνα από την Ύπατη Αρμοστεία, που ενεργεί ως μεσολαβητής. Αφορά τους πρόσφυγες εκείνους των οποίων οι ανάγκες για διεθνή προστασία είναι ήδη σαφώς αποδεδειγμένες· έχει το πλεονέκτημα για μεν τη χώρα υποδοχής ότι αποτελεί μια **μεθοδική διαδικασία**, για δε τον πρόσφυγα ότι είναι μια διαδικασία που εγγυάται τη **σωματική του ακεραιότητα**. Οι πρόσφυγες που επανεγκαθίστανται δεν είναι υποχρεωμένοι να καταφεύγουν σε διάφορες μορφές παράνομης μετανάστευσης (π.χ. εμπορία ανθρώπων). Προσφέρει επίσης το σημαντικό πλεονέκτημα για τη χώρα επανεγκατάστασης ότι η υποδοχή και η ένταξη μπορούν να οργανωθούν εκ των προτέρων.

Θα πρέπει να γίνει σαφής διάκριση, αφενός, μεταξύ επανεγκατάστασης προσφύγων από εδάφη εκτός της ΕΕ σε κράτος μέλος της ΕΕ, που αποτελεί ανθρωπιστικό μέτρο και έκφραση αλληλεγγύης της ΕΕ προς τρίτες χώρες, και, αφετέρου, επανεγκατάστασης προσφύγων εντός της ΕΕ, που πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο με σκοπό τον επιμερισμό του βάρους μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Η παρούσα ανακοίνωση δεν πραγματεύεται αυτό το τελευταίο θέμα. Η παρούσα ανακοίνωση, καθώς και η πρόταση που τη συνοδεύει για τροποποίηση της απόφασης σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων (ΕΤΠ), πραγματεύονται το θέμα της αλληλεγγύης με τις τρίτες χώρες στη διαχείριση του προβλήματος των προσφύγων. Η Επιτροπή αντιμετωπίζει επίσης επείγοντως και άλλα ζητήματα αλληλεγγύης στη διαχείριση της μετανάστευσης, όπως κλήθηκε να πράξει από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 18-19 Ιουνίου 2009. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, η Επιτροπή, για να ενισχυθεί η αλληλεγγύη εντός της ΕΕ, εγκαίνιασε ένα πιλοτικό σχέδιο για την επανεγκατάσταση προσώπων που δικαιούνται διεθνούς προστασίας, από τη Μάλτα σε άλλα κράτη μέλη.

⁷ Δημοσιεύεται στη διεύθυνση <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>

⁸ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (COM/2009/0066 τελικό).

1.3. Πρόσφατες εξελίξεις στην ΕΕ

Στην επανεγκατάσταση συμμετέχουν επί του παρόντος κάθε χρόνο δέκα κράτη μέλη (Σουηδία, Δανία, Φινλανδία, Κάτω Χώρες, Ηνωμένου Βασιλείου, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Γαλλία, Ρουμανία και Τσεχική Δημοκρατία). Κάποια άλλα κράτη μέλη έχουν προσφέρει επανεγκατάσταση ad hoc, και γενικότερα σε περιορισμένη κλίμακα, ιδίως σε μεμονωμένες περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης που παραπέμπει η Ύπατη Αρμοστεία. Η Γερμανία συμφώνησε πρόσφατα να επανεγκαταστήσει 2.500 ιρακινούς πρόσφυγες από τη Συρία και την Ιορδανία.

Όσον αφορά τις νέες δεσμεύσεις για επανεγκατάσταση, στη διάρκεια του 2007 και του 2008, η Πορτογαλία, η Γαλλία, η Ρουμανία και η Τσεχική Δημοκρατία αποφάσισαν να προσφέρουν θέσεις επανεγκατάστασης σε ετήσια βάση⁹. Επίσης, το 2008 η Ρουμανία συνήψε τριμερή συμφωνία με την Ύπατη Αρμοστεία και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) για τη δημιουργία στη Ρουμανία (Τιμισοάρα) ενός κέντρου υποδοχής και μεταγωγής, που χρησιμεύει για την επείγουσα επανεγκατάσταση και άλλες ειδικές περιπτώσεις.

Από το 2008 το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων παρέχει σημαντική οικονομική υποστήριξη για την επανεγκατάσταση (ΕΤΠ ΙΙΙ)**. Μία από τις βασικές προτεραιότητες (προτεραιότητα 3) για τον προγραμματισμό των χρηματοδοτήσεων, όπως ορίζονται στις σχετικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές¹⁰, είναι η στήριξη των ενεργειών για καλύτερη κατανομή των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών. Σ' αυτές περιλαμβάνεται η επανεγκατάσταση σε κράτος μέλος προσφύγων που βρίσκονται σε τρίτη χώρα. Επιλέξιμες για χρηματοδότηση βάσει των εθνικών προγραμμάτων του ΕΤΠ στο πλαίσιο της προτεραιότητας 3 ("από κοινού διαχείριση") είναι ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων επανεγκατάστασης στα κράτη μέλη.

Για τον υπολογισμό των ποσών που χορηγούνται κάθε χρόνο στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο του ΕΤΠ, λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των προσφύγων που επανεγκαταστάθηκαν σε κάθε κράτος μέλος τα τρία προηγούμενα χρόνια. Επιπλέον, για τέσσερις ειδικές κατηγορίες προσώπων παρέχεται πάγιο ποσό 4000 ευρώ ανά άτομο που επανεγκαθίσταται (άρθρο 13 παράγραφοι 3 και 4 της απόφασης για το ΕΤΠ). Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει κάθε χρόνο να υποβάλλουν στην Επιτροπή εκ των προτέρων "δέσμευση επανεγκατάστασης". Οι τέσσερις ειδικές κατηγορίες προσώπων είναι οι ακόλουθες:

- (1) πρόσωπα από χώρες ή περιοχές που προορίζονται για την εφαρμογή περιφερειακού προγράμματος προστασίας·
- (2) ασυνόδευτοι ανήλικοι·
- (3) παιδιά και γυναίκες που βρίσκονται σε κίνδυνο, ιδίως ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης·
- (4) πρόσωπα που χρήζουν σοβαρής ιατρικής φροντίδας η οποία μπορεί να παρασχεθεί μόνο με την επανεγκατάσταση.

Διακρατικές ενέργειες ή ενέργειες προς το συμφέρον της Κοινότητας ως σύνολο που αφορούν την πολιτική ασύλου, ιδίως σχετιζόμενες με την επανεγκατάσταση, είναι επίσης

⁹ Η Πορτογαλία αποφάσισε να επανεγκαθιστά 30 πρόσφυγες τον χρόνο, η Γαλλία περίπου 350-450 πρόσφυγες τον χρόνο, η Ρουμανία 40 πρόσφυγες τον χρόνο και η Τσεχική Δημοκρατία 30 πρόσφυγες τον χρόνο.

¹⁰ Απόφαση της Επιτροπής της 29ης Νοεμβρίου 2007 για την εφαρμογή της απόφασης αριθ. 573/2007/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για την περίοδο 2008-2013 (ΟJ L 326 της 12.12.2007, σ. 29-31).

επιλέξιμες για χρηματοδότηση βάσει των κοινοτικών δράσεων του ΕΤΠ (που διαχειρίζεται απευθείας η Επιτροπή).

Τα προηγούμενα χρόνια υλοποιήθηκαν εντός της ΕΕ **αρκετά σχέδια που συνδέονται με την επανεγκατάσταση**, ιδίως αδελφοποιήσεις. Τα σχέδια αυτά κάλυψαν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, όπως η διαδικασία επιλογής, η υποδοχή και η ενσωμάτωση των επανεγκαθιστάμενων προσφύγων¹¹. Συμμετείχαν πολλοί διαφορετικοί φορείς, τόσο κυβερνητικοί όσο και μη κυβερνητικοί (διεθνείς και τοπικές ΜΚΟ, η Ύπατη Αρμοστεία, ο ΔΟΜ), τόσο από τις χώρες επανεγκατάστασης όσο και από άλλες. Το 2008 και το 2009 πραγματοποιήθηκαν επίσης από κοινού αρκετές επισκέψεις υπουργών ή εκπροσώπων της ΕΕ σε τόπους όπου διεξάγονται επιχειρήσεις επανεγκατάστασης στην Ταϊλάνδη, την Κένυα, τη Συρία και την Ιορδανία.

Τον Ιούλιο και τον Νοέμβριο του 2008, το **Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων διατύπωσε συμπεράσματα για την επανεγκατάσταση προσφύγων από το Ιράκ**, όπου τίθεται ως στόχος η επανεγκατάσταση στην ΕΕ μέχρι 10.000 περίπου ιρακινών προσφύγων που φιλοξενούνται στη Συρία και την Ιορδανία¹². Τα συμπεράσματα αυτά είναι σημαντικά όχι μόνο για την προστασία προς τους συγκεκριμένους πρόσφυγες που επανεγκαθίστανται, αλλά και επειδή υπογραμμίζουν το γεγονός ότι η επανεγκατάσταση συμβάλλει ώστε να συνεχισθεί να τους παρέχεται προστασία στη Συρία και την Ιορδανία. Κατόπιν των συμπερασμάτων του Συμβουλίου, τέσσερα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν κανονικά στην επανεγκατάσταση, δεσμεύτηκαν να επανεγκαταστήσουν πρόσφυγες από το Ιράκ (Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο και Λουξεμβούργο).

2. ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΚΟΛΟΥΘΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

2.1. Ανταπόκριση της ΕΕ στις παγκόσμιες ανάγκες επανεγκατάστασης

Θα πρέπει να υπενθυμισθεί ότι η μεγάλη πλειοψηφία των προσφύγων σε όλο τον κόσμο βρίσκονται εκτός της ΕΕ, κυρίως στις ασιατικές και τις αφρικανικές χώρες.

Οι παγκόσμιες ανάγκες για επανεγκατάσταση είναι πολύ περισσότερες από τις θέσεις που είναι διαθέσιμες για τον σκοπό αυτό σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Ύπατη Αρμοστεία εκτιμά ότι υπάρχουν περίπου 747.000 άνθρωποι σε όλο τον κόσμο που χρειάζονται επανεγκατάσταση, περιλαμβανομένων εκείνων των οποίων η επανεγκατάσταση προβλέπεται να γίνει σε διάστημα πολλών ετών. Με βάση τις υπάρχουσες προτεραιότητες, η Ύπατη Αρμοστεία εκτιμά ότι, μόνο το 2010, θα χρειαστούν επανεγκατάσταση 203.000 από αυτούς¹³. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία, το 2008 επανεγκαταστάθηκαν 65.596 πρόσφυγες σε όλο τον κόσμο. Από αυτούς, 4.378 πρόσφυγες, ήτοι το 6,7%, αναχώρησαν για μία από τις χώρες της ΕΕ¹⁴. Ο αριθμός των προσφύγων που επανεγκαταστάθηκαν στην ΕΕ διαφέρει σημαντικά σε σύγκριση με τον αριθμό που δέχθηκαν πολλές άλλες βιομηχανικές χώρες¹⁵. Παράλληλα, η ΕΕ δέχεται αναλογικά μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων που ζητούν "αυθόρμητα" άσυλο απ' ό,τι άλλα μέρη του ανεπτυγμένου κόσμου. Επίσης οι περισσότερες χώρες της ΕΕ

¹¹ Τα περισσότερα από τα σχέδια αυτά συγχρηματοδοτούνται από την Επιτροπή μέσω του προγράμματος ARGO και του ΕΤΠ.

¹² Έγγραφο του Συμβουλίου 11653/08 (Presse 205) και 16325/1/08 REV 1 (Presse 344).

¹³ Προβλέψεις της Ύπατης Αρμοστείας για τις παγκόσμιες ανάγκες επανεγκατάστασης το 2010.

¹⁴ Βλ. παράρτημα 4 της εκτίμησης των επιπτώσεων για ένα κοινό πρόγραμμα επανεγκατάστασης της ΕΕ, σ. 5.

¹⁵ Για παράδειγμα, ο αριθμός των προσφύγων που επανεγκαθίστανται στον Καναδά κάθε χρόνο –περί τις 10.000– είναι υπερδιπλάσιος από τον συνολικό αριθμό προσφύγων που επανεγκαθίστανται κάθε χρόνο στην ΕΕ.

δεν έχουν κανένα πρόγραμμα επανεγκατάστασης, και θα έπρεπε να ενισχύσουν το δυναμικό τους για να είναι σε θέση να προβαίνουν τακτικά σε επιχειρήσεις επανεγκατάστασης. **Κύριος στόχος της κοινής δράσης της ΕΕ για την επανεγκατάσταση θα πρέπει να είναι, επομένως, η συμμετοχή περισσότερων κρατών μελών στις δραστηριότητες επανεγκατάστασης και η εξασφάλιση τακτικής και ασφαλούς πρόσβασης σε προστασία για όσους επανεγκαθίστανται. Ταυτόχρονα, θα επιτρέπει την επίδειξη μεγαλύτερης αλληλεγγύης προς τις τρίτες χώρες όσον αφορά την υποδοχή προσφύγων.** Με τον τρόπο αυτό, η ΕΕ θα αναλάβει μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης για την κάλυψη των αναγκών επανεγκατάστασης σε παγκόσμιο επίπεδο. Θα μπορούσε επίσης να καταστήσει λιγότερο ελκυστική για ορισμένες ομάδες προσφύγων την παράνομη μετανάστευση στην ΕΕ.

Αναγνωρίζεται ευρέως ότι η επανεγκατάσταση δεν εξυπηρετεί μόνο ανθρωπιστικούς σκοπούς όσον αφορά τα πρόσωπα που επανεγκαθίστανται και, έμμεσα, τους πρόσφυγες εκείνους που παραμένουν στην πρώτη χώρα ασύλου, αλλά χρησιμεύει και για την ανακούφιση των εν λόγω τρίτων χωρών από τα βάρη της φιλοξενίας μεγάλου αριθμού προσφύγων. Η επανεγκατάσταση μπορεί επομένως να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως συνισταμένη της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ γενικότερα. Ο στρατηγικός αντίκτυπος της επανεγκατάστασης θα είναι μεγαλύτερος, εάν τεθούν προτεραιότητες σε ευρωπαϊκό κυρίως επίπεδο όσον αφορά τη γεωγραφική προέλευση ή τις εθνικότητες ή τις ειδικές κατηγορίες των προσώπων που επανεγκαθίστανται. Επί του παρόντος, τα κράτη μέλη που αποτελούν χώρες επανεγκατάστασης θέτουν προτεραιότητες κυρίως σε εθνικό επίπεδο, χωρίς να υπάρχει ιδιαίτερος συντονισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά τόσο την ίδια την επανεγκατάσταση όσο και τα άλλα συναφή μέσα εξωτερικής πολιτικής. Επιπλέον, το επί του παρόντος σχετικά χαμηλό επίπεδο συμμετοχής της ΕΕ στην επανεγκατάσταση προσφύγων δεν συνάδει με τη φιλοδοξία της να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο σε παγκόσμια ανθρωπιστικά ζητήματα και, ως εκ τούτου, μειώνει την επιρροή της στα διεθνή φόρα. **Η συμμετοχή της ΕΕ σε δραστηριότητες επανεγκατάστασης θα πρέπει, επομένως, να ενισχυθεί, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η αξιοπιστία της Ένωσης στις διεθνείς υποθέσεις γενικότερα. Ο αντίκτυπος της επανεγκατάστασης θα ήταν μεγαλύτερος με μια πιο στρατηγική χρήση της σε επίπεδο ΕΕ και εφόσον εντασσόταν πιο αποτελεσματικά στις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ γενικότερα.**

2.2. Έλλειψη συστηματικής συνεργασίας εντός της ΕΕ

Επί του παρόντος δεν έχει οργανωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των χωρών της ΕΕ σχετικά με την επανεγκατάσταση ούτε ο συντονισμός των δραστηριοτήτων επανεγκατάστασης σε επίπεδο ΕΕ. Ο προγραμματισμός των σχετικών δραστηριοτήτων γίνεται σε μεγάλο βαθμό με διμερείς επαφές μεταξύ των χωρών επανεγκατάστασης και της Ύπατης Αρμοστείας. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Ύπατης Αρμοστείας και των χωρών επανεγκατάστασης πραγματοποιείται σε φόρα της Γενεύης¹⁶, όπου συμμετέχουν χώρες επανεγκατάστασης από όλο τον κόσμο και καλύπτουν παγκόσμια θέματα επανεγκατάστασης. Τα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν προβαίνουν επί του παρόντος σε επανεγκατάσταση δεν εκπροσωπούνται. Γι' αυτόν τον λόγο, από το 2007, η Επιτροπή συγκαλεί σε βάση ad-hoc συσκέψεις εμπειρογνομόνων για το θέμα αυτό. **Συνεπώς, οι δομές και οι διαδικασίες για το συντονισμό της πολιτικής επανεγκατάστασης στην ΕΕ θα πρέπει να προσαρμοσθούν ώστε να επιτρέπουν στενότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και αποτελεσματικότερο συντονισμό των δραστηριοτήτων επανεγκατάστασης σε επίπεδο ΕΕ.**

¹⁶ Ετήσια τριμερής διάσκεψη για την επανεγκατάσταση (ATCR) και ομάδα εργασίας επανεγκατάστασης.

Η επανεγκατάσταση απαιτεί μεγάλη υλικοτεχνική προετοιμασία, όπως αποστολές επιλογής και προσανατολισμού, ελέγχους σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια, ρυθμίσεις για τα ταξίδια και τις θεωρήσεις, προγράμματα υποδοχής και ένταξης. Ορισμένες από τις δραστηριότητες αυτές θα μπορούσαν να πραγματοποιούνται από κοινού ή σε στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Η επί του παρόντος έλλειψη κοινών δραστηριοτήτων και πρακτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών αυξάνει το οικονομικό κόστος της επανεγκατάστασης για τις υπάρχουσες "χώρες επανεγκατάστασης" και αποτελεί εμπόδιο για άλλες οι οποίες εξετάζουν κατά τα άλλα τη δυνατότητα αυτή, ιδίως όσες θα μπορούσαν να μελετήσουν την καθιέρωση μικρών ποσοστώσεων επανεγκατάστασης. Η οργάνωση των διαφόρων δραστηριοτήτων υλικοτεχνικής υποστήριξης που είναι αναγκαίες για την πραγματοποίηση της επανεγκατάστασης είναι πιθανόν να θεωρηθεί πρακτικά αδύνατη και το κόστος της απαγορευτικό για τα κράτη μέλη που δεν έχουν σχετική εμπειρία και δυναμικό. **Το οικονομικό κόστος της επανεγκατάστασης στην ΕΕ θα πρέπει επομένως να μειωθεί με τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.**

2.3. Ανάγκη για καλύτερη στόχευση των προτεραιοτήτων επανεγκατάστασης και της οικονομικής στήριξης

Η οικονομική στήριξη που παρέχει το ΕΤΠ III για την επανεγκατάσταση είχε σαφώς θετικά αποτελέσματα. Ωστόσο, η πρόσθετη συνδρομή που παρέχεται στα κράτη μέλη ανά πρόσφυγα που επανεγκαθίσταται, βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 3 της απόφασης για τη δημιουργία του ΕΤΠ III, ισχύει μόνο για τέσσερις ειδικές κατηγορίες προσώπων. Παρόλο που οι κατηγορίες αυτές αναμφισβήτητα χρήζουν προστασίας και επανεγκατάστασης, μπορεί να υπάρχουν και άλλες κατηγορίες προσώπων που έχουν τουλάχιστον την ίδια ανάγκη για επανεγκατάσταση. Δεδομένου ότι οι ανάγκες επανεγκατάστασης αυτών των κατηγοριών προσφύγων δεν εξετάζονται επί του παρόντος τακτικά σε επίπεδο ΕΕ, δεν αποτελούν αντικείμενο ενημερωμένης αξιολόγησης, ώστε να διαπιστωθούν καλύτερα οι ανάγκες προστασίας που η ΕΕ θεωρεί ως προτεραιότητες. Επομένως, το πλαίσιο του ΕΤΠ σήμερα παρουσιάζεται υπερβολικά δύσκαμπτο και δεν είναι αρκετά προσαρμοσμένο στις νέες ανάγκες που προκύπτουν, ιδίως όσον αφορά τις γεωγραφικές προτεραιότητες. Παράλληλα, τα κράτη μέλη θέτουν προτεραιότητες επανεγκατάστασης σε εθνικό επίπεδο, χωρίς προηγούμενες διαβουλεύσεις και συντονισμό σε επίπεδο ΕΕ. **Θα πρέπει επομένως να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός που θα εξασφαλίζει καλύτερη στόχευση των προσπαθειών επανεγκατάστασης στην ΕΕ, σε συνεχή και δυναμική βάση, προς τα πρόσωπα εκείνα που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη επανεγκατάστασης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εξασφαλίζοντας τον τακτικό από κοινού καθορισμό των βασικών προτεραιοτήτων όσο αφορά την επανεγκατάσταση και παρέχοντας οικονομικά κίνητρα στα κράτη μέλη που συμμορφώνονται με τις εν λόγω προτεραιότητες.**

3. ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΑΝΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τις ελλείψεις που περιγράφονται παραπάνω, θα πρέπει να **καταρτισθεί ένα κοινό ευρωπαϊκό πρόγραμμα επανεγκατάστασης** με σκοπό: (1) να αυξηθεί η επιρροή της ΕΕ σε ανθρωπιστικά ζητήματα, μεριμνώντας ώστε να παρέχει περισσότερη και καλύτερα στοχευμένη στήριξη στη διεθνή προστασία των προσφύγων μέσω της επανεγκατάστασης, (2) να ενισχυθεί η στρατηγική χρήση της επανεγκατάστασης εξασφαλίζοντας την κατάλληλη ενσωμάτωσή της στις εξωτερικές και ανθρωπιστικές πολιτικές της Ένωσης γενικότερα, και (3) να βελτιωθούν οι προσπάθειες της ΕΕ όσον αφορά την επανεγκατάσταση ώστε να αποδίδουν με τον καλύτερο από άποψη κόστους τρόπο.

Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση της απόφασης ΕΤΠ III ώστε να παρέχονται περισσότερα κίνητρα στα κράτη μέλη για να προβαίνουν σε επανεγκατάσταση

και να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη στήριξη των σχετικών προτεραιοτήτων που συμφωνούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την κατάλληλη οικονομική συνδρομή.

3.1. Κατευθυντήριες αρχές για ένα κοινό ευρωπαϊκό πρόγραμμα επανεγκατάστασης

Με βάση τους γενικούς στόχους του κοινού ευρωπαϊκού προγράμματος επανεγκατάστασης και λαμβάνοντας υπόψη τις γνώμες των ενδιαφερομένων, το πρόγραμμα βασίζεται στις ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές:

- **Η συμμετοχή των κρατών μελών στην επανεγκατάσταση θα πρέπει να παραμείνει σε εθελοντική βάση.** Υπάρχουν επί του παρόντος πολύ μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τους αριθμητικούς στόχους και τις ειδικές περιπτώσεις προσώπων που επιθυμούν να επανεγκαταστήσουν, τα νομικά κριτήρια που χρησιμοποιούν για να αποφασίσουν ποιους θα επανεγκαταστήσουν, καθώς και τους εταίρους μέσω των οποίων πραγματοποιείται η επανεγκατάσταση.
- **Το πεδίο της δραστηριότητας επανεγκατάστασης στην ΕΕ θα πρέπει να διευρυνθεί** εξοικειώνοντας όσο το δυνατόν περισσότερα κράτη μέλη με την επανεγκατάσταση και βοηθώντας τα να αποκτήσουν την κατάλληλη εμπειρία και το δυναμικό για την πραγματοποίησή της.
- Ο μηχανισμός ο οποίος θα δημιουργηθεί πρέπει να επιτρέπει την **προσαρμοστικότητα** στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Για τη στρατηγική χρήση της επανεγκατάστασης θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα αναθεώρησης και επανεξέτασης των σχετικών προτεραιοτήτων κάθε χρόνο. Προσαρμοστικότητα απαιτείται επίσης για την κάλυψη των μεταβαλλόμενων αναγκών όσον αφορά την πρακτική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε θέματα επανεγκατάστασης.
- **Εκτός από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, στο πρόγραμμα θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν και άλλοι φορείς που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επανεγκατάσταση.** Ο σημαντικότερος φορέας σ' αυτό τον τομέα είναι η Ύπατη Αρμοστεία, λόγω της διεθνούς εντολής της και του κεντρικού ρόλου που διαδραματίζει για την επανεγκατάσταση παγκοσμίως. Η συμμετοχή του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) είναι επίσης σημαντική, λόγω του ρόλου του όσον αφορά την υλικοτεχνική υποστήριξη και άλλα πρακτικά θέματα της επανεγκατάστασης σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι διεθνείς και οι τοπικές ΜΚΟ με ειδική τεχνογνωσία και εμπειρία σχετικά με την επανεγκατάσταση, καθώς και οι τοπικές αρχές, θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν, ιδίως όσον αφορά την υποδοχή και την ένταξη των επανεγκαθιστάμενων προσφύγων.
- Η υιοθέτηση κοινής ευρωπαϊκής προσέγγισης για την επανεγκατάσταση των προσφύγων από τρίτες χώρες θα πρέπει να γίνεται **προοδευτικά** και, με την απόκτηση εμπειρίας, το πεδίο εφαρμογής του προγράμματος θα μπορούσε να διευρυνθεί περαιτέρω.

3.2. Συνισταμένες του κοινού ευρωπαϊκού προγράμματος επανεγκατάστασης

Το πρόγραμμα θα συνίσταται κατά κύριο λόγο σε ένα μηχανισμό που επιτρέπει τον καθορισμό για κάθε χρόνο κοινών προτεραιοτήτων σχετικά με την επανεγκατάσταση, καθώς και την αποτελεσματικότερη χρήση της οικονομικής συνδρομής που παρέχεται μέσω των ανειλημμένων δεσμεύσεων στο πλαίσιο του ΕΤΠ. Παράλληλα θα ενισχυθεί η πρακτική συνεργασία, θα βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των εξωτερικών πολιτικών ασύλου και θα αξιολογείται τακτικά το κοινό πρόγραμμα επανεγκατάστασης.

3.2.1. Ο ετήσιος καθορισμός κοινών προτεραιοτήτων με διαδικασία διαβούλευσης και καλύτερη χρήση των δεσμεύσεων του ΕΤΠ

Ομάδα εμπειρογνομόνων για την επανεγκατάσταση

Η υπάρχουσα *ad hoc* ομάδα εμπειρογνομόνων για την επανεγκατάσταση θα μετεξελιχθεί σε όργανο που θα συνέρχεται σε τακτική βάση. Θα συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη, είτε αποτελούν είτε όχι χώρες επανεγκατάστασης, καθώς και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς (π.χ. η Ύπατη Αρμοστεία, ο ΔΟΜ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προσφύγων και Εξορίστων (ECRE), ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της επανεγκατάστασης, καθένας στη βάση της ειδικής εμπειρίας που έχει και στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του). Η ομάδα εμπειρογνομόνων για την επανεγκατάσταση θα προβαίνει στον καθορισμό των κοινών ετήσιων προτεραιοτήτων της ΕΕ, που θα αποτελέσουν εν συνεχεία τη βάση για σχέδιο απόφασης της Επιτροπής. Οι προτεραιότητες αυτές θα βασίζονται στην ενδεικτική πρόβλεψη των αναγκών επανεγκατάστασης, η οποία θα παρέχεται κάθε άνοιξη από την Ύπατη Αρμοστεία. Η ομάδα θα προβαίνει επίσης σε ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τους ποσοτικούς στόχους που θέτει κάθε κράτος μέλος και θα συζητά τις ειδικές ανάγκες όσον αφορά την επανεγκατάσταση, όπως ενέργειες με στόχο την ενθάρρυνση των κρατών μελών που δεν έχουν ακόμη δραστηριοποιηθεί στον τομέα αυτό. Η ομάδα θα είναι επίσης σε θέση, μαζί με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, να προσδιορίζει τις τρέχουσες ανάγκες πρακτικής συνεργασίας στον τομέα της επανεγκατάστασης.

Κοινές προτεραιότητες με την οικονομική στήριξη του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων

Θα συσταθεί μηχανισμός μέσω του οποίου θα καθορίζονται κάθε χρόνο, με απόφαση της Επιτροπής, οι κοινές προτεραιότητες επανεγκατάστασης σε όλη την ΕΕ. Οι προτεραιότητες μπορεί να αφορούν τόσο τις γεωγραφικές περιοχές όσο και τις εθνικότητες, καθώς και ειδικές κατηγορίες προσφύγων για επανεγκατάσταση, ιδίως σε επείγουσες περιπτώσεις. Η ΕΕ θα μπορούσε, για παράδειγμα, να δώσει προτεραιότητα στην επανεγκατάσταση των ιρακινών προσφύγων από τη Συρία και την Ιορδανία, των Σομαλών προσφύγων από την Κένυα ή των Σουδανών προσφύγων από το Τσαντ. Κατά τον καθορισμό αυτών των προτεραιοτήτων θα εξασφαλίζεται η συνοχή των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ γενικότερα. Χάρη στο πλαίσιο αυτό θα διαπιστώνονται σε ετήσια βάση οι ανάγκες επανεγκατάστασης που προκύπτουν για πρώτη φορά ή που παρουσιάζουν προτεραιότητα. Για τις ευάλωτες ομάδες, ιδιαίτερα, όπως τα παιδιά ή οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, θα εξασφαλίζει μια πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση των πλέον κρίσιμων αναγκών και προτεραιοτήτων.

Προτείνεται, ως εκ τούτου, να τροποποιηθεί η απόφαση για το ΕΤΠ ΙΙΙ, ώστε τα κράτη μέλη που προβαίνουν σε επανεγκατάσταση σύμφωνα με τις κοινές ετήσιες προτεραιότητες της ΕΕ να λαμβάνουν οικονομική συνδρομή δυνάμει του άρθρου 13 της απόφασης ΕΤΠ ΙΙΙ. Το άρθρο αυτό προβλέπει επί του παρόντος ότι χορηγείται πρόσθετη οικονομική συνδρομή στα κράτη μέλη, εάν δεσμευθούν να εγκαταστήσουν πρόσφυγες που εμπίπτουν στις τέσσερις ειδικές κατηγορίες οι οποίες περιγράφονται στο σημείο 1.3. Η διάταξη αυτή θα τροποποιηθεί ώστε ο σημερινός μηχανισμός να καταστεί πιο δυναμικός και προσαρμοστικός. Θα πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμισθεί ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παραμείνουν ελεύθερα να προβαίνουν σε επανεγκατάσταση και άλλων κατηγοριών προσφύγων. Η πρόταση για τροποποίηση της απόφασης ΕΤΠ ΙΙΙ υποβάλλεται από την Επιτροπή μαζί με την παρούσα ανακοίνωση.

Με βάση τις προκαταρκτικές εργασίες της ομάδας εμπειρογνομόνων για την επανεγκατάσταση, κάθε χρόνο θα καθορίζονται κοινές προτεραιότητες για να ενεργοποιηθούν οι δεσμεύσεις στο πλαίσιο των οποίων λαμβάνουν έκτακτη οικονομική συνδρομή τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα αποφασίζει κάθε χρόνο τις ετήσιες προτεραιότητες επανεγκατάστασης κατόπιν διαβουλεύσεων στην επιτροπή διαχείρισης του γενικού προγράμματος «αλληλεγγύης και διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών», στο οποίο

υπάγεται το ΕΤΠ ΙΙΙ. Η απόφαση αυτή της Επιτροπής θα αποτελεί ένα από τα εκτελεστικά μέτρα της απόφασης για τη σύσταση του ΕΤΠ ΙΙΙ, που εξέδωσε τους Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με βάση το άρθρο 63 παράγραφος 2 στοιχείο β) της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η εν λόγω απόφαση θα πρέπει να εκδίδεται κάθε χρόνο εγκαίρως ώστε τα κράτη μέλη να μπορούν να υποβάλλουν δεσμεύσεις επανεγκατάστασης σύμφωνα με τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης βάσει του ΕΤΠ.

3.2.2. Ενισχυμένη πρακτική συνεργασία

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) αναμένεται να λειτουργήσει το 2010. Θα προσφέρει **ένα οργανωμένο πλαίσιο για τις δραστηριότητες πρακτικής συνεργασίας, ιδίως εκείνες που αφορούν την επανεγκατάσταση**. Στην πρόταση κανονισμού για την ίδρυση της υπηρεσίας αυτής, αναφέρεται ότι «η Υπηρεσία, κατόπιν συμφωνίας με την Επιτροπή, συντονίζει τις ανταλλαγές πληροφοριών, καθώς και κάθε άλλη αναλαμβανόμενη δράση σχετικά με τα θέματα που έχουν σχέση με την εφαρμογή των μέσων και των μηχανισμών που αφορούν την εξωτερική διάσταση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου. Η Υπηρεσία συντονίζει τις ανταλλαγές πληροφοριών και κάθε άλλη δράση που αναλαμβάνεται σχετικά με την επανεγκατάσταση των προσφύγων στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

Από την ανάπτυξη πρακτικής συνεργασίας στον τομέα της επανεγκατάστασης αναμένεται να προκύψουν σημαντικές συνέργειες. Με τον καθορισμό κοινών ετήσιων προτεραιοτήτων, η συνεργασία αυτή αναμένεται να είναι περισσότερο στοχευμένη. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβαίνουν από κοινού σε συγκεκριμένες ενέργειες, όπως αποστολές επιλογής και διερεύνησης, εφαρμογή προγραμμάτων προσανατολισμού πριν από την αναχώρησή των προσφύγων, ιατρικές εξετάσεις, καθώς και ρυθμίσεις σχετικά με τα ταξίδια ή τις θεωρήσεις. Άλλες μορφές συνεργασίας θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την ανταλλαγή πληροφοριών για τα χαρακτηριστικά ειδικών περιπτώσεων επανεγκατάστασης και από κοινού επιμόρφωση. Η συνεργασία στον τομέα της υποδοχής και της ένταξης θα έχει κατά πάσα πιθανότητα τη μορφή ανταλλαγής πληροφοριών και επισήμανσης "βέλτιστων πρακτικών", προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα των συστημάτων υποδοχής και ενσωμάτωσης, τα οποία διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Μπορούν να αντληθούν διδάγματα από την πείρα σε ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στις οποίες θα συμμετέχουν διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς.

Η EASO μπορεί επίσης να προβεί σε τεχνική συνεργασία σχετικά με την επανεγκατάσταση με τρίτες χώρες, τόσο χώρες εκτός ΕΕ που προβαίνουν σε επανεγκατάσταση όσο και χώρες πρώτου ασύλου. Η εν λόγω συνεργασία θα μπορούσε επίσης να πραγματοποιείται με διεθνείς οργανισμούς, ιδίως με την Ύπατη Αρμοστεία και τον ΔΟΜ. Για να μπορέσει η EASO να αρχίσει το ταχύτερο τις δραστηριότητές της, πρέπει να καθοριστούν αμέσως οι προτεραιότητες για τα πρώτα έτη του προγράμματος εργασίας της. Η Επιτροπή θα συνεργασθεί με διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς για να καθορίσει το ταχύτερο δυνατόν αυτές τις προτεραιότητες. Ένα πρώτο σύνολο προτεραιοτήτων θα μπορούσε να διαμορφωθεί ήδη πριν από το τέλος της τρέχουσας σουηδικής προεδρίας (2009).

Πιλοτικά σχέδια και βέλτιστες πρακτικές στον τομέα της επανεγκατάστασης

Τα τελευταία χρόνια υλοποιήθηκαν πολλά σχέδια πρακτικής συνεργασίας που αφορούν την επανεγκατάσταση. Αυτό μπορεί να αποδοθεί σε μεγάλο βαθμό στον ενεργό ρόλο της κοινωνίας των πολιτών, και ιδίως πολλών ΜΚΟ. Αναμένεται ότι θα εξακολουθήσουν να είναι

αναγκαίες ανάλογες δραστηριότητες και κατά τα προσεχή χρόνια. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει, επομένως, να στηρίζει αυτές τις δραστηριότητες, ιδίως μέσω των κοινοτικών δράσεων του ΕΤΠ.

Ένα πρόσφατο επίτευγμα είναι η δημιουργία στη Ρουμανία ενός κέντρου υποδοχής και μεταγωγής για επανεγκατάσταση. Πολλά κράτη μέλη έχουν ήδη εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη χρησιμοποίηση των υποδομών αυτού του κέντρου, μέσω των οποίων θα μπορούν να επανεγκαταστήσουν ειδικές κατηγορίες προσφύγων σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης. Η χρήση αυτού του κέντρου μπορεί να διευκολύνει και να καταστήσει πιο αποτελεσματική από άποψη κόστους την πραγματοποίηση της επανεγκατάστασης· μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως πιλοτικό σχέδιο για άλλες ανάλογες πρωτοβουλίες.

3.2.3. Αποτελεσματικότερες εξωτερικές πολιτικές ασύλου της ΕΕ

Συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία

Για την επιτυχία του προγράμματος της ΕΕ -τόσο όσον αφορά τον καθορισμό κοινών προτεραιοτήτων όσο και τις δραστηριότητες τακτικής συνεργασίας- θα πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει **στενή συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία**. Θα πρέπει, επομένως, να ενταθούν οι διαβουλεύσεις μεταξύ των κρατών μελών, της Επιτροπής και της Ύπατης Αρμοστείας σχετικά με την επανεγκατάσταση, ιδίως στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας για την επανεγκατάσταση στη Γενεύη, καθώς και οι ετήσιες τριμερείς διαβουλεύσεις για την επανεγκατάσταση. Θα πρέπει επίσης να συμμετέχει εκ τους σύνεγγυς και η EASO. Το νέο πρόγραμμα της ΕΕ ενδέχεται να επιφέρει ορισμένες προσαρμογές στη σημερινή διαχείριση της επανεγκατάστασης από την Ύπατη Αρμοστεία, αλλά δεν πρόκειται να την περιπλέξει υπερβολικά. Η θέσπιση του νέου αυτού προγράμματος θα πρέπει να θεωρηθεί ως ευκαιρία για να δοθεί νέα ώθηση στην επανεγκατάσταση σε όλο τον κόσμο.

Καλύτερος συντονισμός με τις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ

Θα πρέπει να θεσπισθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση μεταξύ της επανεγκατάστασης, των άλλων συνιστωσών των εξωτερικών πολιτικών ασύλου της ΕΕ καθώς και των εξωτερικών πολιτικών της στο σύνολό τους. Ειδικότερα, θα πρέπει να εξασφαλίζεται συνοχή με την συνολική προσέγγιση της μετανάστευσης¹⁷. Σύμφωνα με το κοινό πρόγραμμα, ο καθορισμός των προτεραιοτήτων επανεγκατάστασης θα γίνεται με βάση τις τρέχουσες ανάγκες, όπως διαπιστώνονται τακτικά από την Ύπατη Αρμοστεία, συνεκτιμώντας και άλλους ανθρωπιστικούς και πολιτικούς παράγοντες που προβάλλουν τα κράτη μέλη και η Επιτροπή και λαμβάνοντας υπόψη την ειδική κατάσταση των συγκεκριμένων τρίτων χωρών, καθώς και τις συνολικές σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες αυτές. Στις πρόσφατες συζητήσεις και τα συμπεράσματα που ενέκρινε το Συμβούλιο των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων σχετικά με την επανεγκατάσταση των ιρακινών προσφύγων από τη Συρία και την Ιορδανία, υπογραμμίζεται το γεγονός ότι η επανεγκατάσταση μπορεί να αποτελέσει σημαντική συνισταμένη των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ. Πέραν της αναφοράς στις πιεστικές ανάγκες επανεγκατάστασης αρκετών από τους πρόσφυγες αυτούς, το Συμβούλιο επεσήμανε ρητά "το γεγονός ότι οι αυξημένες προσπάθειες επανεγκατάστασης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα αποτελούσαν θετικό μήνυμα αλληλεγγύης προς όλους τους ιρακινούς και δείγμα συνεργασίας με τη Συρία και την Ιορδανία για τη διατήρηση του χώρου

¹⁷ Ανακοινώσεις της Επιτροπής για μια συνολική προσέγγιση της μετανάστευσης στην ΕΕ, COM (2005) 621, COM (2006) 735, COM (2007) 247, COM (2008) 611.

προστασίας τους."¹⁸ Πάντως, η άμεση ανάμιξη του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στην επανεγκατάσταση των ιρακινών προσφύγων από τη Συρία και την Ιορδανία ήταν εξαιρετικό γεγονός, που αποδεικνύει την ανάγκη ενός οργανωμένου μηχανισμού λήψης αποφάσεων και της αντίστοιχης υποδομής που θα μπορούν να χρησιμοποιούνται ανάλογα με τις διάφορες εξελίξεις. Οι εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ μπορεί επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ενός πλαισίου για την προπαρασκευή και την εφαρμογή των προγραμμάτων επανεγκατάστασης.

Στα περιφερειακά προγράμματα προστασίας (ΠΠΠ) τα οποία θα εκπονηθούν στο μέλλον, η επανεγκατάσταση θα πρέπει να κατέχει πιο ουσιαστική θέση και η υλοποίησή της θα πρέπει να παρακολουθείται εκ του σύνεγγυς. Από το 2007, έχουν υλοποιηθεί πιλοτικά Προγράμματα Περιφερειακής Προστασίας και σε τρεις χώρες από τα πρώην ΝΑΚ (Ουκρανία, Λευκορωσία και Δημοκρατία της Μολδαβίας). Ωστόσο, από την πείρα προκύπτει ότι η επανεγκατάσταση εξακολουθεί να αποτελεί ένα σχετικά ανεκμετάλλευτο στοιχείο των εν λόγω προγραμμάτων και ότι περιορισμένος μόνον αριθμός προσφύγων από τις δικαιούχους χώρες έχει επανεγκατασταθεί εκ μέρους των κρατών μελών της ΕΕ. Τα μελλοντικά ΠΠΠ θα μπορούσαν επίσης να καλύπτουν χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής. Το ζήτημα της επανεγκατάστασης θα εξεταστεί επίσης στο πλαίσιο της αξιολόγησης των ΠΠΠ στην οποία θα προβεί η Επιτροπή σε συνεργασία με τους άλλους ενδιαφερόμενους πριν από το τέλος του 2009.

3.3. Υποβολή εκθέσεων και αξιολόγηση

Η Επιτροπή, με τη συνδρομή της ΕΑΣΟ, θα υποβάλλει κάθε χρόνο έκθεση προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις προσπάθειες επανεγκατάστασης που καταβάλλονται στην ΕΕ, καθώς και για τα αποτελέσματα των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί στον τομέα αυτό, ώστε τα εν λόγω όργανα να είναι σε θέση να παρακολουθούν την πρόοδο των προσπαθειών αυτών στην ΕΕ και να συζητούν τα συμπεράσματα σχετικά με τις περαιτέρω εξελίξεις. Στη διάρκεια του 2012 θα διοργανωθεί μια συνδιάσκεψη με όλους ενδιαφερόμενους φορείς για να γίνει μια ενδιάμεση αξιολόγηση της προόδου που επιτεύχθηκε όσον αφορά την επανεγκατάσταση μέσω των κοινών προγραμμάτων επανεγκατάστασης της ΕΕ. Η αξιολόγηση αυτή θα αφορά την αποτελεσματικότητα της οικονομικής συνδρομής που παρέχεται βάσει του άρθρου 13 του ΕΤΠ ΙΙΙ, ενώ παράλληλα θα μπορεί να εξετασθεί η δυνατότητα διαμόρφωσης του κατ' αποκοπή ποσού που χορηγείται ανάλογα με το πόσο ευπαθείς είναι ή τι ανάγκες έχουν οι συγκεκριμένες κατηγορίες των προσώπων που επανεγκαθίστανται.

Το κοινό πρόγραμμα επανεγκατάστασης της ΕΕ θα αξιολογηθεί το 2014 προκειμένου να διαπιστωθούν οι απαιτούμενες βελτιώσεις και να καθορισθούν οι περαιτέρω εξελίξεις. Όπως πρότεινε η Επιτροπή στην ανακοίνωση της 10ης Ιουνίου 2009, αυτός ο πιο φιλόδοξος στόχος θα πρέπει να περιληφθεί στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης που θα εγκριθεί μέχρι το τέλος του 2009 και το οποίο θα θέτει τους στόχους της ΕΕ στον τομέα της Δικαιοσύνης, της Ελευθερίας και της Ασφάλειας για την επόμενη πενταετία¹⁹.

4. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΤΠ ΙΙΙ

Η Επιτροπή προτείνει κατά συνέπεια την τροποποίηση της απόφασης για το ΕΤΠ ΙΙΙ, σύμφωνα με τη νομοθετική πρόταση που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση.

¹⁸ Έγγραφο του Συμβουλίου 16325/1/08 REV 1 (Presse 344).

¹⁹ COM (2009) 262 τελικό.